

D E B – D E H B

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu

DEB-DEHB'na Giriş

Dikkat eksikliği bozukluğu veya dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEB-DEHB) yaşayan kişiler, dikkat eksikliği ve/veya aşırı hareketlilik-dürtüsellik konusunda sıradan insanlara kıyasla çok daha büyük oranda kronik problemler yaşamaktadırlar. Erken teşhis edilmediği ve uygun tedavi yöntemlerinin uygulanmadığı hallerde DEB-DEHB aralarında okulda başarısızlık ve okulu terketme, depresyon, davranış bozukluğu, ilişkilerde başarısızlık, işyerinde başarısızlık ve madde bağımlılığının da bulunduğu birtakım ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Doğru şekilde tedavi edildiği takdirde, DEB-DEHB yaşamakta olan kişiler üretken ve mutlu bir hayat sürdürebilmektedirler.

Teşhis

DEB-DEHB'nu teşhis etmekte kullanılan tek bir test bulunmamaktadır. Dolayısı ile, teşhisin konulabilmesi, diğer sebeplerin ihtimal dışı bırakılabilmesi ve aynı anda varolabilecek olası diğer koşulların varlığının/yokluğunun teyit edilebilmesi için geniş kapsamlı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Yapılabilmesi için zaman ve çaba gerektiren söz konusu değerlendirme çerçevesinde aynı zamanda bireyin akademik, sosyal ve duygusal fonksiyonları ile gelişim seviyesinin de klinik değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Aralarında psikologlar, kliniklerde çalışan sosyal görevliler, pratisyen hemşireler, nörologlar, psikyatrisler, pediatristler ve diğer tıbbi doktorların da bulunduğu birtakım uzman gruplar DEB-DEHB'nu teşhis edebilmektedirler.

Tedavi

DEB-DEHB'nun doğru şekilde tedavi edilmesi çok büyük önem taşımaktadır. DEB-DEHB yaşayan kişilerin yeterli tedavi uygulaması yapılmadığı vakalarda ciddi olumsuz sonuçlara rastlanabilmektedir.

Çok kapsamlı tedavi yöntemi, DEB-DEHB yaşamakta olan çocuklar ve ergenlik çağındaki kişiler için uygulanabilecek en etkili tedavi yöntemidir. Çok kapsamlı tedavi yöntemi çocukların ve ebeveynlerin teşhis-tedavi, spesifik davranış kontrolü teknikleri, ve uygun okul programları ve yardımları hakkında eğitilmesini, ve bazı durumlarda da uyarıcı ilaç tedavisini içermektedir. Uygulanacak tedavi yöntemi her çocuk ve ailenin özel durum ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.

ADD - ADHD
[SUPPORT]

İlaç Tedavisi

DEB-DEHB yaşamakta olan kişilere uygulanan çok kapsamlı tedavi yöntemi bazı hallerde ilaç tedavisi uygulamasını da içermektedir. İlaç tedavisi DEB-DEHB semptomlarını hafifletmek amacı ile kullanılmaktadır. Söz konusu tedavi, davranış kontrolü, ebeveynlerin eğitimi, öğrenim ve destek, ve DEB-DEHB yaşamakta olan çocukların doğru şekilde tedavi edilmesi sürecinde yapılması gereken diğer müdahaleler için bir alternatif teşkil etmemektedir. İlaç tedavisi DEB-DEHB'nu iyileştirmemekte, etkili olduğu hallerde aktif olduğu süre içerisinde DEB-DEHB semptomlarını azaltmaktadır. Dolayısı ile, söz konusu ilaç bakteriyel enfeksiyonu tedavi eden bir antibiyotik görevi değil, daha ziyade sadece takıldığı zaman görme gücünü artıran bir gözlük vazifesi görmektedir.

Zihinsel uyarıcı ilaçların kullanılmasını içeren farmakolojik tedavi yöntemi üzerinde en fazla araştırma yapılan ve DEB-DEHB'nu tedavi etmekte en sık başvurulan tedavi yöntemidir. Zihinsel sağlık konusunda ABD baştabibliğince yayımlanan rapora göre, zihinsel uyarıcı ilaçlar DEB-DEHB yaşamakta olan çocukların %75-90'ı üzerinde oldukça etkili olmaktadır. DEB-DEHB tedavisinde yaygın olarak kullanılmakta olan zihinsel uyarıcı ilaçlar arasında methylphenidate, amphetamine ürününün karışık tuzları ve dextroamphetamine bulunmaktadır. Kıbrıs'ta halen DEB-DEHB tedavisinde kullanılan 3 ilaç bulunmaktadır; Ritalin, Concerta ve Adderall.

Ritalin: Methylphenidate; ağız yoluyla alınan ve kısa süreli etki gösteren tabletler. İlacın dozajı değişmektedir. İlaç alındıktan 15-20 dakika içerisinde etkisini göstermektedir. İlacın tesiri yaklaşık olarak 3,5-4 saat sürmektedir.

Concerta: Methylphenidate; ağız yoluyla alınan, geçişmeli olarak çözülen ve uzun süreli etki gösteren tabletler. İlacın dozajı değişmektedir. İlaç alındıktan 15-20 dakika içerisinde etkisini göstermektedir. İlacın tesiri yaklaşık olarak 12 saat sürmekte, ancak sonuçlarında değişiklik görülebilmektedir.

Adderall: Amphetamine ürününün karışık tuzları; ağız yoluyla alınan ve orta süreli etki gösteren tabletler. İlacın dozajı değişmektedir. İlacın etkisi 3,5-8 saat arasında değişmektedir.

DEB-DEHB tedavisinde kullanılmakta olan ilaçların yararları ve yan etkileri hakkında doktorunuza danışınız. Yapılan her müdahalede olduğu gibi burada da adım adım uygulanacak bir karar verme süreci gerekmekte ve ilaç tedavisinin uygulanma kararının yalnızca çocuğun ebeveynleri veya bakıcıları ile DEB-DEHB teşhisi ve tedavisi konusunda tecrübeli olan bir tıbbi uzman tarafından verilmesi gerekmektedir.

Kaynak: CHADD Fact Sheet #3, <http://www.chadd.org/fs/fs3.htm>, and the National Resource Center of AD/HD, <http://www.help4adhd.org/en/treatment/medical>

UNCPS'un yürütüğü ve
USAID ile UNDP'nin finans ettiği
İç Toplumla Kalkınma Programı
tarafından desteklenmiştir.

